

AZ ADÓJOGI SZABÁLYOZÁS KIHÍVÁSAI A DIGITÁLIS ÉS A MEGOSZTÁS ALAPÚ GAZDASÁGBAN*

Kovács Viktória¹

Az elmúlt években az áruk és a szolgáltatások előállításának, fogyasztásának és elosztásának új modellje bontakozott ki a megosztás alapú gazdaság, ismertebb nevén a sharing economy elnevezés alatt. A digitális platformok felemelkedése ugyanis oly mértékben bővítette ki a fogyasztók, vállalkozások számára biztosított lehetőségeket, hogy ezáltal egyének millióinak azonnali és zökkenőmentes tranzakciójának foganatosítását tette lehetővé, s a korábbiakban nehezen megvalósítható tevékenységek ezennel teljeskörűen megvalósítható, jövedelmező szolgáltatásokká manifesztálódtak. Az e vonal mentén húzott digitális határ egy folyamatos és egyre távolabbi irányba haladó fejlődésbe mutat, mely nem csupán közvetlenül a felhasználók egymás közti oldaláról, hanem közvetetten, valós érintkezés nélküli és pusztán távollévők között végbemenő ügyletek alapján nyer teret magának.

Ezen újszerűség és gazdasági átalakulás mentén azonban számos jogi probléma vetődik fel. Az adókikerülés problematikája szinte elhatalmasodik a digitális alapon nyugvó és a megosztás alapú gazdaságon, amely a jövőben egyre esedékesebbé váló és kibontakozó mesteréges intelligencia szintjén is teret nyer magának. Azt, hogy mindezt hogyan kezelje a jog és milyen szabályozás szükségességét igénylő gazdasági helyzetről van szó, eddig megválaszolatlan kérdéseket vet fel. *Hogyan adóztassuk ezen gazdasági formát és milyen adójogi szabályok alapján? Ki a jogalany? Hogyan válik mindez ellenőrzötté? Mely ország területi fennhatósága alapján vessük ki az adót?* - ehhez hasonló számos kérdés vetődhet fel mindannyiunkban, akár sharing economy, akár a digitális alapú gazdaság hallata kapcsán. Tanulmányomban ezen rejtelmek megismerésére, problémák felvázolására és megválaszolására vállalkozom az alábbiak szerint:

- a) Először fogalmi alapon határozom meg a jogintézményt, melyen belül csoportosítási szempontok és számadatok mentén differenciálok, kitérve mindezek mellett a modell kedvező és kevésbé kedvező jellemzőire
- b) Felvázolom azokat a jogi kihívásokat, melyek az adójog oldalán jelentkező problémaként merülhetnek fel
- c) Megemlítem milyen hatást gyakorolt a tanulmányom középpontját képező megosztás alapú gazdaságra a 2020. évet sújtó világválság

* DOI 10.21867/KjK/2019.4.3.

¹ Kovács Viktória, joghallgató, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

- d) Végül megkísérlem feltárni azokat a megoldásokat, melyek a problémafelvetésem megoldásaként, végső konklúziójaként szolgálhatnak

Remélem, hogy a választott témám tartalmi kerete mentén, továbbá a fentiek alapján sikerül megválaszolnom a modellel kapcsolatos kérdéseket, továbbá bízom abban, hogy sikerül egységes képes feltárnom az adójogi szabályozás oldalán felmerülő kihívások kapcsán.

Hipotézis, elméleti alapú megközelítés

Jelen részben a definíció meghatározását, valamint történeti kitekintéseket követően a modellen belül képezhető elhatárolásokat, ismert számadatokat, valamint pozitív és negatív jellemzőket szeretném felvázolni.

Először is kijelenthető, miszerint a megosztás alapú gazdaságot egy olyan újonnan előálló gazdasági modellként definiálhatjuk, amely az eszközök megosztására és az erőforrások széleskörű kiaknázására online platformokat használ. A legismertebb ide tartozó társaságok közül talán az *Airbnb*, az *Uber* vagy a *TaskRabbit* emelhető ki. A modell gyors sebességgel történő jogi integrálódása és az ahhoz való alkalmazkodás pozitívumként értékelendő, azonban mindezzel párhuzamosan az online felület által közvetített, virtuális alapokra épülő gazdaság számos adózási és szabályozási problémát vet fel.

A digitális alapon nyugvó gazdaság kifejezetten kedvező előnyökkel szolgál mind a vállalkozások, mind a polgárok oldaláról nézve. A meglévő adórendszerek azonban a digitális tevékenységek folyamatos innovációja és az új üzleti modellek térnyerése révén egyre nagyobb kihívással kerülnek szembe. Akár az Európai Unió oldaláról, akár tágabb szemléletből vizsgálva megállapítható, miszerint egységes a törekvés a tekintetben, hogy a nemzeti adórendszerek alkalmassá váljanak a digitális kornak megfelelő működésre. Az Európai Unió keretében a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) jogintézménye igyekszik a tagállamokkal szembeni, globális megoldások kialakítására.

A megosztás alapú gazdaság gyökerei a 2008-as gazdasági válság utáni időszakban rejlenek, amely a digitális technológiák elérését, az innovatív módszerek üzleti és kommunikációs világba való integrálódásának mérföldkövét jelentette. A háztartások vásárlóereje és a fogyasztási szokások ugyanis megváltoztak. A pénzmegtakarítás fontossága, a kihasználatlan eszközök továbbadása vetette fel az ún. „*testreszabott szolgáltatások*” kiegészítő-jövedelem alapú modelljét, amely az egyéni erőforrások sokrétű volta, valamint a szociálmédiá és az internet platformja révén gyors virágzásnak indult. Ezen koncepció mentén haladva a digitális fejlődés megteremtette a lehetőséget, hogy az egyének tehetségüket pénzbe fordíthassák és a kihasználatlan források révén profitálhassanak.

A megosztás alapon nyugvó gazdaság fogalma ezzel párhuzamosan egyre tágabb keretek közé kerül, olyan kibővülési folyamatoknak köszönhetően, mely következményeként pontos definíció nem adható. Mindemellett a köztudatban számos szinonima ismert, mint például az *együtműködési gazdaság*, *kollektív gazdaság*², *igény szerinti gazdaság*, *peer to peer gazdaság* (magyarul a felhasználók közötti kapcsolat), valamint a *nulla határkötség gazdaság*.³ Az Európai Bizottság által használt szövetkezeti gazdaság alatt pedig olyan üzleti modelleket érthetünk, melyek egy nyílt piacon alapuló együtműködési platformot hoznak létre az áru és szolgáltatás ideiglenes felhasználására.⁴ Ezzel szemben az Európai Parlament a *megosztás alapú gazdaságot* fogalomhasználatot preferálja a digitális platformokkal szembeni valós életben zajló részvétel mértékének csökkentése jegyében, melyek az intézmény jelentéseiből olvashatók ki.

Csoportosítás

A megosztás alapú gazdaság fogalmával kapcsolatos kérdéskör, ahogyan már említettem nem határolható be éles keretek közé, amely a gazdasági modell újszerűsége, valamint annak folyamatosan fejlődő alkalmazásának okaként tudható be. Sokan ezt a határvonalat a web alapú szoftverplatform használata mentén próbálják megvonni, ez azonban nem pontos, ugyanis igaz, hogy számos hagyományos alapú gazdaság ugyan elfogad web-alapú alkalmazásokat az ügyfelekkel való könnyebb kapcsolattartás érdekében, végső soron azonban ezen vállalati formák mégsem tartoznak a megosztási gazdasági modellbe tartozó társaságok közé. Az árképzési mechanizmus szintén elhatárolási pont lehetne, azonban az sem kielégítő, ugyanis gyakorlati példával szemlélítve, míg a *TaskRabbit* esetében a megbízók saját óradíjat határoznak meg, addig az *Uber* árai központilag meghatározottak. A *foglalkozási engedély alapú működés* szintén nem kielégítő elhatárolási alap, mivel ez ágazatonként változó és eltérő.

Az elnevezések között a megosztás alapú gazdaság kapcsán fontos a további üzleti modellek egymástól történő elhatárolása, egyrészt az úgynevezett peer to

² Ez leginkább az Európai Bizottság által közzétett jelentésekben használatos. In European Parliament Research Service (2016): *A European agenda for the collaborative economy* Briefing, November:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593510/EPRS_BRI\(2016\)593510_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593510/EPRS_BRI(2016)593510_EN.pdf) (letöltés dátuma:2020.november 10.)

³ Selloni, Daniella (2017): *New Forms of Economies: Sharing Economy, Collaborative Consumption, Peer-to-Peer Economy*, *CoDesign for Public-Interest Services*, Springer International Publishing., 15-26.

⁴ European Parliament Research Service (2016): *The cost of Non-Europe in the Sharing Economy*, European Added Value Unit of the Directorate for Impact Assessment and European Added Value:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/558777/EPRS_STU\(2016\)558777_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/558777/EPRS_STU(2016)558777_EN.pdf) (letöltés dátuma:2020.november 10.)

peer értékesítés, valamint az eszközök tulajdonjogának megosztásának oldaláról.

A *peer to peer értékesítés* sajátossága, hogy az a szolgáltatások helyett a tárgyi eszközök oldalán összpontosít eladásra. (pl. az *eBay*, *Etsy*) Ez az értékesítési forma leginkább olyan online közvetítőkét jellemezhető, amely a kínálat és a kereslet összehangolását teremti meg a digitális úton történő áruk és szolgáltatások nyújtása mellett. *Arun Sundararajan*, New York-i egyetemi professzor a vállalkozási formát 3 pólusra helyezte: a platform, vagyis a piac; a vállalkozó, mint piaci szereplő beszállítója és a fogyasztó oldaláról, aki árut és szolgáltatást igényel.⁵

Az *eszközök tulajdonjogának megosztása* ezzel szemben pedig olyan téren realizálódik, amely a weboldalon teszi lehetővé az egyes eszközök szimpla kölcsönzését (pl. *Zipcar – online járműkölcsönzés*) A modellek tehát vagy vagyontulajdonon, vagy pedig azon alapulnak, hogy a szolgáltató szolgáltatást nyújt-e vagy árut értékesít.

A megosztás alapú gazdaság elhatárolási témakörében további, eltérő szempontok mentén történő más csoportosítási forma is elképzelhető. Ez kifejezetten a nyújtott szolgáltatás célja szerint lehetséges, mindezek alapján 4 fő típust határolva el egymástól:

- a) *Bérelti szolgáltatások*: Szálláshelyek kiadása, lefoglalása digitális úton pl. *Airbnb*
- b) *Professzionális szolgáltatók*: Egységes utazásmegosztás alapú platform, megteremtve a személyszállítás közvetlenségét és hatékonyságát pl. *Uber*
- c) *Általános célú szabadúszók által nyújtott szolgáltatás*: Online piactér, mely a helyi igények függvényében kapcsolja össze a szabadúszó munkaerőt a mindennapi feladatok elvégzésére pl: *TaskRabbit*
- d) *Peer to peer szolgáltatás*: Termékek vagy szolgáltatások eladásra történő felkínálása pl.: *eBay*

Bevétel és költségek

Ebben a részben néhány, általam fontosnak tartott számadatra szeretnék rávilágítást adni, amely a megosztás alapú gazdaságban mérhető. A fogalom következetes meghatározásának hiányában az ágazat pontos méretére mivel nem tehető egyértelmű kijelentés, így ennek hiányában, pusztán általánosságban mondható el, miszerint egyrészt a fogyasztói, illetve felhasználói oldal sokkal szélesebb, mint a munkavállalói, másrészt a tevékenységet végzők nagy része pusztán másodlagos jövedelemforrásként, részmunkaidős foglalkoztatás révén integrálódik a modellbe, nem pedig főállásként, vagy teljes munkaidőként dolgozik abban.

⁵ The Power of Connection: Peerto-Peer Businesses, before the House Committee on Small Business, 113th Cong. (2014), <http://bit.ly/2OoNM6a>, (letöltés dátuma:2020.november 10.)

A sharing economy modellben végzett felmérések adatai azt mutatják, hogy annak éves szintű növekedési rátája meghaladja a 25%-ot. Az Európai Bizottság által készített, együttműködő gazdaságon alapuló bruttó jövedelem 2015. évben összesen 28 milliárd euró összeget ért el.⁶ A Bizottság ezen túlmenően, 2016-ban egy gazdasági fejlődés bemutatására irányuló tanulmányt is készített, amely a szektort öt ágazat szerint differenciálta, s ezen ágazatok összesen 3,6 milliárd eurós bevételt generáltak az EU 2015. évi költségvetésébe, amely bruttó bevétel az EU GDP-jének körülbelül 0,2 %-át adja.

A megosztás alapú gazdaságnak a kereslet függvényében történő, gazdasági outputhoz való nettó hozzájárulása ezzel párhuzamosan azonban alacsony értéket mutat, továbbá, az egyes iparági oldalon (pl. turizmusban) való jelenléte vagy a hagyományos ágak helyettesítésének lehetősége igencsak korlátozott. Az európai gazdaság ennek mentén próbál alkalmazkodni az előállt helyzethez. Ennek megoldásaként az új, kis-és közép vállalkozások támogatása mellett az Európai Parlament által innovált, úgynevezett „*Európán kívüli költségek*” című jelentésben előrevetíti a magasabb színvonalú szolgáltatások és az alacsonyabb árak jövőképét.⁷ Kijelenti továbbá, miszerint az új gazdasági modell az áru és szolgáltatások adta lehetőség kiaknázását segíti egy modernebb, digitalizált módon, anélkül, hogy a hagyományos foglalkoztatásra bármilyen veszélyt is jelentene.

Előnyök és hátrányok

A következőkben pro és contra jegyeket szeretnék ismertetni a sharing economy modellben. A pozitív oldalon jelentkező jegyek kapcsán elsőként azt emelném ki, miszerint a munka egyéni jellege és annak személyes orientáltsága révén⁸ rugalmas és könnyű munkavégzés jellemzi a gazdasági modellt. A hagyományos vállalkozásokkal ellentétben ugyanis nem kell sem üzlethelyiséget létrehozni, sem marketing oldalon jelentkező költséget viselni az egyénnek, vagyis jóval alacsonyabb a költségköltségkorlát és maga az intézmény is költséghatékony, amely révén az önfoglalkoztatás könnyebben és egyszerűbben kivitelezhető. Ez gyakorlati példával szemléltetve New York városának Uber sofőrjei kapcsán mutatható be a legjobban. Az ottani szabályozás értelmében ugyanis a potenciális sofőrjelteknek pusztán egy NYC feliratú taxi medált kell

⁶ European Agenda for the Collaborative Economy, Brussels, <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/16881/attachments/2/translations/en/renditions/pdf>, (letöltés dátuma:2020.november 10.)

⁷ European Parliament Research Service (2016):The cost of Non-Europe in the Sharing Economy, European Added Value Unit of the Directorate for Impact Assessment and European Added Value: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/558777/EPRS_STU\(2016\)558777_EN.p](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/558777/EPRS_STU(2016)558777_EN.p), (letöltés dátuma:2020.november 10.)

⁸ Kobie, Nicole (2018): “*What is the Gig Economy and Why is it so Controversial?*” *Wired*, February 7, 2018, <http://bit.ly/2yfbyHC>, (letöltés dátuma:2020.november 10.)

kiváltaniuk, 100 és 200ezer dollár közti értékben, mely birtokában szabadon végezhetik tevékenységüket, gazdálkodhatnak munkaidejükkel.

Fogyasztói oldalról ráadásul a megosztás alapú gazdaság széles volta révén csökkenti az egyes szolgáltatások árait, ezzel párhuzamosan javítja az ügyfelek tapasztalatait is. Egy tanulmány szerint az Airbnb globálisan 30-60% értékekkel alacsonyabb tarifát kínál, a hagyományos szállodák áraihoz képest,⁹ egy másik kutatás pedig egyenesen olyan rugalmas megoldásnak tartja ezt a gazdasági formát, mely gyakorlatilag minden fogyasztó számára előnyös.¹⁰ Persze a másik oldalon felmerülhet a hagyományos szállodai szolgáltatások hátrányba kerülése, s kiszolgáltatottá válása az új modellel szemben. Az amerikai Texas államban megállapították, hogy a szállodai bevételek havi szinten jelentkező, közel 0,39%-os csökkenése a kormány által szállodákra kivetett adóbeszedést befolyásolja negatívan¹¹, míg Austinban 8-10%-os bevételecsökkenés volt mérhető ugyanezen kiesésbeli indokok kapcsán.

Ugyanez a probléma a közlekedés oldaláról is megállapítható, egy felmérés ugyanis alátámasztotta igazolta, miszerint az *Uber* vezetői szignifikánsan több idő töltenek vezetéssel és több mérföldet tesznek meg, mint a hagyományos taxisofőrök, vagyis keresettebbek, másszóval a kereslet-kínálat piacán markánsabb felek.¹² Végül, de nem utolsósorban az előnyök között az ellenőrzöttséget hangsúlyoznám, ugyanis az online platformok digitális nyilvántartásának bevezetése révén az adóhatóságok a korábban be nem jelentett adóalapokhoz is képesek ezúton hozzáférhetni, mellyel egyenes arányosságban az adóbevételek potenciális értelemben vett növekedése is jobban érezhető.¹³

A hátrányok között azonban érzékelhető, miszerint sok esetben a munkaerő bizonyos platformhoz kötött, s a legtöbb társaság visszatartja magát a platformon kívül végzett tevékenységektől. A hagyományos modellben dolgozó munkásokhoz képest mindezekon túl nagyobb jövedelmi instabilitás tapasztalható. Az *Uber* terén észlelhető túlkínálat kapcsán a bérek zuhanásának

⁹ Yaraghi and Ravi: *The Current and Future State of the Sharing Economy*, https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/12/sharingeconomy_032017final.pdf, (letöltés dátuma:2020.november 10.)

¹⁰ Ez az elmélet összhangban áll számos más elméleti és empirikus tanulmánnyal: Liran Einav, Chiara Farronato, and Jonathan Levin (2015): "Peer-to-Peer Markets," *Annual Review of Economics* 2016.évf. 8.sz., 615–635.; valamint Matt Phillips (2015): "New York City Hotel Rooms Are Getting Cheaper Thanks to Airbnb,": <http://bit.ly/2PBssqz>. (letöltés dátuma: 2020.november 10.)

¹¹Georgios Zervas, Davide Proserpio, and John Byers (2017): "The Rise of the Sharing Economy: Estimating the Impact of Airbnb on the Hotel Industry," *Journal of Marketing Research*,2017 October, 687-705.o.

¹² Cramer, Judd - Krueger, Alan (2016): *Disruptive Change in the Taxi Business: The Case of Uber*, Working Paper,Cambridge., <http://bit.ly/2QX19tN>, (letöltés dátuma:2020.november 10.)

¹³ OECD (2018): *Tax Challenges Arising from Digitalization – Interim Report 2018*.

jelensége következett be a hivatásos taxisofőrök oldaláról, ráadásul mindennek következtében egy igen bizonytalan foglalkoztatási helyzetet eredményezve.

1. táblázat

PRO	CONTRA
- rugalmas, könnyű munkavégzés	- alkalmi és rendszeres munkavégzés elhatárolásának problémája
- innovatív megoldások	- hagyományos szolgáltatások felértékelődése
- költséghatékonyság, alacsony kiadások	- munkavállalói oldalon jelentkező jövedelmi instabilitás
- adóhatóságok oldaláról ellenőrzöttség	- adóelkerülő magatartás tanúsítása

Forrás: saját szerkesztés

Összességében tehát azt tudjuk megállapítani, hogy a megosztás alapú gazdaság az új technológiára épült volta mentén olyan aránytalan terhet róhat az alacsony jövedelmű háztartások és a kisvállalkozások számára, mely a „digitális kirekesztésük” által a jövedelmi egyenlőtlenségek szakadékát mélyítik.¹⁴ A modell megvalósulása végső soron népsűrűséget is igényel, mely centrumszerű koncentrátsága révén tovább mélyíti a város-vidék határvonalát. Ugyan a kormány számára potenciálisan magasabb adóbevételt jelentenek, mégis az adózási oldalon jelentkező problémákat csak tovább erősítik. Az adókat ugyanis nehezebb beszélni, torzítóbb hatással bírnak, s a kisvállalkozóknak csupán szerény bevételnövekedést eredményeznek.

Kihívások az adójog terén

A tanulmány alap gondolatoként felmerült, a bevezetésben is felvázolt jogi kihívások problematikáját szeretném jelen fejezetben deklarálni. Ahogyan azt már korábban is említettem, a megosztás alapú gazdaság nemcsak az innováció és gyors lebonyolítás miatti pozitív jegyeket, hanem az ellentétes oldalon jelentkező, szabályozásban előálló negatívumokat is magában hordozza. A jogi oldalról felmerülő problémák révén az állami szektornak számos kihívással kell szembenéznie, s valamilyen formában alkalmazkodnia kell a kialakult helyzethez. A meglévő joggyakorlat hiányos volta révén, valamint a modellre kiterjedő differenciált szabályozás hiányában olyan kihívásokkal kell

¹⁴ International Monetary Fund (2018): „Digital Government,” in Fiscal Monitor: Capitalizing on Good Times, Washington, D.C.: IMF., <http://bit.ly/2EnYPYK>. (letöltés dátuma: 2020.november 10.)

szembenézzen a jogalkotó, mely nemcsak egy, hanem több jogágot érintően is sürgős, egységes és átfogó szabályozást igényel. Tekintsük most át először problémafelvetés útján, majd szakág szerint orientáltan, hogy hol, milyen problémák merülhetnek fel a megosztás alapú modell kapcsán.

Problémafelvetés

A megosztás alapú gazdaság problematikáját adójogi oldalról szeretném megközelíteni. Igaz az állítás, miszerint egy új, hatékony, modern és dinamikus gazdaságról beszélünk, amely a bruttó bevételi oldaláról is igen komoly jelentőséggel bír, mégis egy olyan problémát rejt magában az adózási kérdéskör kapcsán, melyre egységes, mindenek felett álló joggyakorlat a mai napig nem ismert.

Az adóbeszedés célja alapvetően az állami bevételek biztosítása, a jólét, a társadalmi funkciók garantálása, a költségek optimalizálása az adóalanyok egyenlő elbánásának alkalmazása mellett.¹⁵ Az állami bevétel nagysága az adóalaptól, valamint az adójogszabályok betartásától függ. A megosztáson alapuló gazdaság pedig pontosan az adóbevételek csökkenésének problémáját hordozza magában.¹⁶ A konkrét adóforma meghatározásának és az egységes reform hiányában adócsalás, adókikerülés negatív hatásai következhetnek be. Az elektronikus tranzakciók ugyanis nehezen követhetők nyomon, földrajzilag megoszlanak és ezáltal egyfajta „informális gazdasági” formába ékelik működésüket.¹⁷ Adójogi szempontból így egy olyan elméleti korlát jön létre, amely erőteljes ösztönzöt vár el a kormányok részéről. A tevékenységet és az abból származó jövedelmet egészében kell adóztatni, a hatályos szabályozásban az ÁFA, illetve a jövedelemadó kötelezettségének formájában. A folyamatos innovációk, valamint az újabb üzleti modellek felszínre törése által azonban egyrészt maga az adóbeszedés szabályozottsága és az adó által beszedett összegek is folyamatosan gyengülő tendenciát mutatnak, másrészt nagyfokú fenyegetettséget jelent a gazdasági modellben megjelenő, többnyire laikus magánszemélyek korlátozott ismerete az adójogszabályok terén.

Az adó kijátszásának céljából az egyén egy-egy tevékenységével egyszerre több piacon is aktívan jelen lehet, ezáltal egy olyan kisméretű piacot kreálva, mely következetesen képes az adó elkerülésére. Erre megoldást talán az erőforrások folyamatos csökkenő tendenciáját ellensúlyozva, további

¹⁵ Bordás Péter (2019): *Miből vagy mire? Vízválasztó az önkormányzati finanszírozásban*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 24-28.

¹⁶ Baker, Dean, (2014): Don't buy the 'sharing economy' hype: Airbnb and Uber are facilitating rip-offs. *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/may/27/airbnb-uber-taxes-regulation> (letöltés dátuma: 2017.szeptember16.)

¹⁷ Schneider, Friedrich (2013): *The Shadow Economy in Europe*, Cambridge University Press, London.

erőforrások felfedezése jelenthetne, amely egyben az adóalap kibővítésére is alkalmas volna.

Az adójogi oldalon felmerülő kötelezettségek

Általánosságban elmondható, miszerint önmagában a hagyományos adórendszer is igen bonyolult és összetett, mely révén a rendes jogkövető adózó számára sok esetben problémát jelent a jogintézmények ismeretének hiánya, a kötelezettségek teljesítésének az elmaradása, amely a megosztás alapú gazdaságban sokkal következetesebben érhető tetten. Az adóügyi oldalon jelentkező problémák a következők lehetnek:

Bejelentési követelmények. Noha a sharing economy platformján jelenlévő munkavállalók profilja némileg eltér a független vállalkozókéétól, mégis kijelenthető, miszerint mindaddig, amíg az egyén a hagyományos munkáltató-alkalmazott kontextuson kívül tevékenykedik és szerez bevételt, addig kisvállalkozói vagy önálló vállalkozói státuszt tölt be adóügyi szempontból.

Becsült befizetések és az önfoglalkoztatási adó. Mivel a megosztás alapú gazdaság munkavállalója nem tartozik a forrásadó¹⁸ hatálya alá, így költségvetésüket az önfoglalkoztatási, valamint a jövedelemadó terhére kell megállapítani. Az éves adófizetési és adóbevallási kötelezettséggel való összeegyeztethetőség érdekében egy negyedéves időtartamra becsült adót kell fizetniük a büntetések elkerülése végett. Az önfoglalkoztatási adó a jövedelem összegének 15,3%-át képezi.¹⁹

Üzleti költség, levonás. Az adóköteles jövedelem kiszámításához pontos nyilvántartási kötelezettség terheli az egyént, bevételi és kiadási oldalon egyaránt, mely elszámoltatható költségek fejében és pontos megjelölésével adóköteles jövedelmet csökkentő hatással bír.²⁰ Példáival érzékeltetve ez az Uber vezetők oldalára kivetítve ez annyit jelent, hogy a mérfölddel megtett távon túlmenően, a parkolási költségek, autósosó, autópálya díja, benzinköltség feljegyzése jelent elszámoltatható költséget a sofőrök számára. Az Airbnb esetében pedig 14 napos időmaximummal meghatározottan adómentes bérlet lehetősége biztosított, ezen felül pedig pl. a reklámdíj, takarítás, karbantartás, ingatlanadó, biztosítás vagy a platform által felszámított szolgáltatási díjak tartoznak a levonható költségek kategóriájába. Ide sorolható továbbá a nyugdíj-

¹⁸ Egy adóalany illetékességétől eltérő államból származó jövedelmére a jövedelemszerzés helye szerinti állam által kivetett adó.

¹⁹ Az egyének az önfoglalkoztatási adó felét levonhatják a nettó üzleti jövedelmükből, mielőtt a 15,3%-os adómértéket alkalmaznák. A büntetés elkerülése érdekében az összes becsült adófizetésnek meg kell egyeznie az adott év adókötelezettségének legalább 90%-ával, vagy a tavalyi adófizetés 100%-ával. Lásd. IRC 6654 d szakaszának (1) bekezdése.

²⁰ A nem mezőgazdasági egyéni vállalkozók költségeit a C. táblázat tartalmazza. A bérleti ingatlan-költségeket az E táblázat. Az üzleti költségek levonhatók a korrigált bruttó jövedelem (AGI) kiszámításánál, amely csökkenti a jövedelemnek kitett önálló vállalkozói bevételek és az önfoglalkoztatási adók összegét.

megtakarítási eszközökhöz való hozzájárulás (IRA, SEP-IRA)²¹, valamint a 2017. évi adóügyi törvény alapján az ún. minősített üzleti jövedelem (QBI) levonása is.²²

Az „Egyéb jövedelem” jegyében alkalmazott, úgynevezett 1099-MISC formanyomtatvány lényege, miszerint a független vállalkozó számára az év során teljesített kifizetéseit jelentési kötelezettsége teljesítetté váljon. A formanyomtatványon szereplő információk és adatok magukban foglalják a nem munkavállalói kártérítést, a szövetségi és állami jövedelemadókat, illetve az orvosi és egészségügyi ellátásokat is. A kötelezettek körét tehát olyan magánszemélyek, vállalkozások és független vállalkozók alkotják, akik az elmúlt egy évben 600 dollár vagy afölötti összegben teljesítettek kifizetést.

2011 óta azonban az Amerikai Egyesült Államok adóhatósága (IRS) megköveteli egy új, 1099K formanyomtatvány alkalmazását. A lakás-és gazdasági fellendülésről szóló törvény előírja, hogy bankok, hitelkártyatársaságok és az úgynevezett „harmadik félt rendező szervezetek” minden egyes kedvezményezett részére nyújtott kifizetését ezen formanyomtatványon kötelesek elszámolni, egy jelentési küszöb elérése esetén, vagyis, abban az esetben, ha a bevételük a 20.000 dollárt meghaladja, illetve foglalásaik száma túllépi a 200-at. A gyakorlatban a vállaltok nagyon sokrétű megoldást, megközelítést és eltérő mértékű tranzakciós küszöböt alkalmaznak ennek a maradéktalan teljesítése érdekében. Az Airbnb pl. az 1099-K formanyomtatványt az alapszabályi rendelkezések mentén 20.000 dolláros küszöbhez köti²³, míg az Uber 20.000 dollár felett 1099-K, 600 dollár felett pedig 1099-MISC formanyomtatvánnyal számol el.²⁴

Adójogi kihívások

Összességében elmondható, miszerint az adórendszer egy kifejezetten bonyolult, túlságosan megterhelő, nehéz szabályokkal teli, amely a megosztás alapú gazdaság munkavállalóit bizonytalan helyzetbe szorítja. Az Egyesült Államokban alkalmazott formanyomtatvánnyal kapcsolatos gyakorlat pedig további problémákat vet fel. Egy nemrégiben közzétett felmérés ugyanis rávilágított arra, miszerint a formanyomtatvány használatával kapcsolatban az adófizetők számos esetben szimplán nem jelentették be a független

²¹ IRS (2018): “Retirement Plans for SelfEmployed People,” April 24, 2018, <http://bit.ly/2EKLfVN>. (letöltés dátuma:2019. március 17.)

²² IRS(2018): “Tax Cuts and Jobs Act, Provision 11011 Section 199A – Deduction for QBI FAQs,” August 8, 2018, <http://bit.ly/2Ac28OI>. (letöltés dátuma:2019. március 17.)

²³ Airbnb: “Should I expect to receive a tax form from Airbnb?” <http://bit.ly/2Eo3vxK> (letöltés dátuma:2019. március 17.); Etsy: “1099K Tax Form and Your Earnings on Etsy,” <https://etsy.me/2CLYjBY> (letöltés dátuma:2019. március 17.)

²⁴ Uber, “Understanding your tax documents,” <https://ubr.to/2NKgidge> (letöltés dátuma:2019.március 17.)

vállalkozóként szerzett jövedelmüket, s ezáltal mentességet játszottak ki.²⁵ Egy másik tanulmány pedig arra mutatott rá, hogy az Uber vezetői sok esetben olyan laikus egyének, akik szimplán nincsenek tisztában kötelezettségükkel, nem értik mit takar pontosan a bejelentési kötelezettségük, s a bevételkiadás oldalon jelentkező levonásaikat sem teszik elszámoltathatóvá.²⁶ Az így előállt bonyolult adókövetelmények által pedig hosszútávon alacsonyabb adókötelezettség és a kormány oldalán jelentkező alacsonyabb adóbevétel következménye jelent fenyegetettséget.²⁷

Klasszikus megoldásként merül fel sokszor a megosztás alapú gazdaság „hagyományos” gazdaságba integrálása, amely azonban nem volna kielégítően biztosított, ugyanis az adóalap megváltozása révén az nemcsak gyengülne, hanem ennek mentén semmilyen formában nem terjedne ki a megosztás alapú gazdaságra. A kritikus pontot ugyanis a jövedelemadó, a munkáltató társadalombiztosítási járuléka és a hozzáadottérték-adó beszedésének garantálása jelenti.

Ha túl magas és összetett a kivetett adóösszeg, akkor az csökkenti a szolgáltatók motivációját, gátolja a digitális gazdasági platformok közti versenyt és csökkenti a kínálatot. Az adókulcsoknak továbbá minden esetben neutrálisnak kell lenni, ha ugyanis azok csak bizonyos platformokra vonatkoznának, akkor súlyosan megzavarnák a gazdasági modellhez való hozzáférést, a gazdaság fejlesztését.

A joggyakorlat kapcsán számos nemzeti hatóság fenyegetettséget érez annak kapcsán, hogy a megosztás alapú gazdaság növekvő használata adóalapcsökkentő hatást generál.²⁸ Ezt az aggodalmat nemcsak a tevékenységek variábilis volta, hanem a platformszolgáltatók adómentessége is erősíti. A nagyrésztük ugyanis Európán kívül van, és az európai nemzeti piacon vagy adóztatják őket, vagy nem. Az adóalapú ellenőrzés ezáltal a hatóságoknak is kihívást jelent, melynek terhét azonban valamilyen módon a platformszolgáltatókkal kell megosztani.

A felvetett problémára adható válaszok és lehetséges megoldások

²⁵ National Association of Enrolled Agents (2017): “*Survey Reveals Top Reasons Taxpayers Receive an IRS Notice for Incorrect Payment*,” <http://bit.ly/2EyQvph>. (letöltés dátuma:2019. március 17.)

²⁶ Oei, Shu-Yi - Ring, Diane (2017): “The Tax Lives of Uber Drivers: Evidence from Internet Discussion Forums,” *Columbia Journal of Tax Law*, 2017.évf.8.sz.,56-112, <http://bit.ly/2pW9srG> (letöltés dátuma:2019. március 17.)

²⁷ Thomas, Kathleen DeLaney(2018): “Taxing the Gig Economy,” *University of Pennsylvania Law Review* 2018.évf. 166sz., <http://bit.ly/2RQU5xt> (letöltés dátuma:2019. március 17.)

²⁸ European Economic Area Joint Parliamentary Committee (2016): *Report on the Collaborative Economy*, https://www.efta.int/sites/default/files/documents/advisory-bodies/parliamentary-committee/jpc-reports/16-2171%20160519%20EEA%20JPC%20-%20Report%20-%20Collaborative%20Economy%20631329_1_1.pdf (letöltés dátuma:2019. március 17.)

Ebben a fejezet részben az előzőekben felvetett problémák, és előálló helyzetek megoldásának felvázolását fogom megkísérelni. Megpróbálom feltárni azokat az opcionális végkifejleteket, mely alkalmasak volnának arra, hogy a megosztás alapú gazdaság adójogi szabályozásában felmerült kérdéseket megválaszolják és egységes joggyakorlatot teremtsenek a modellben.

A politikai döntéshozatal oldalán már több ízben történt lépések megtétele a megosztás alapú gazdaság tanulmányozásán túlmenően annak adóügyi helyzetének kezelésére, pontosan egy 2018. július végén kiadott rendelkezés kapcsán, mely kísérletet tett a jogalkotói szabályozás szükségességi kereteinek kijelölésére.²⁹

A szabályozási bizonytalanságból fakadó megoldandó kérdések között elsőként a legfontosabb az *1099-MISC*, valamint az *1099-K formanyomtatvány* közti egyértelmű és pontos jelentési küszöbérték megállapítása szerepel. Eddig ugyanis, az kissé szabadabb körben volt képes mozogni azáltal, hogy nem volt egy tisztán megszabott összeghatár, s egyes vállalatok szabadon mozoghattak a megadott keret között. Amennyiben azonban egy egységesen megvont számadat szerint történik a szabályozás és az ezúton történő számonkérés, a nyomtatványkibocsátási és kitöltési kötelezettségek megállapítása, akkor egyrészt egyértelművé és tisztán láthatóvá válik a jogintézmény, másrészt ennek eredményeképp a gazdasági vállalkozások helyzete kevésbé lesz tehermentes, ugyanis a következetesen tudják gyakorolni jelentéstételi kötelezettségüket.

Másodsor, a folyamatban lévő, a sharing economy tárgyában folytatott perek kimenetele és az általa születendő *bírói gyakorlat* képes lehet arra, hogy akár a munkavállalók besorolására, akár az adóbeszedésre egyértelmű szabályokat állapítson meg. Ez azonban nem rövid kimenetelű, ahhoz ugyanis, hogy érdemben bírói gyakorlatról beszélhessünk, évek kelljenek.

Harmadrészt szintén problémát szül az a tény, hogy a megosztás alapú gazdaságban való foglalkoztatás kicsi, potenciálisan alacsony jövedelmű munkavállalói csoportok létrehozásával jár, amely által alapvető munkavállalói védelem és ellátás nem képes megteremtődni. Azáltal, hogy a jelenlegi rendszer a személyeket független vállalkozói státuszba sorolja, s hasonló adóügyi szabályozást ró rájuk, mint a kisvállalkozók esetén, csak tovább súlyosbítja a helyzetet. Ez igaz különösen a fiatal és a pénzügyileg tapasztalatlan rétegre. Lehet, hogy pontos megoldás a munkavállalói besorolás problémájára nem is létezik. Egy jó alternatívaként szolgálna azonban egy esetleges *új munkavállalói besorolás alkalmazása*. A 2017. évben a kongresszus által előterjesztett törvényjavaslat például lehetővé tette a független munkavállalók számára, hogy amennyiben munkavégzésüket megváltoztatják, akkor a részükre biztosított

²⁹ Hearing on Improving Tax Administration Today, Before the Senate Finance Subcommittee on Taxation and IRS Oversight, 115th Cong., 2018, [http:// bit.ly/2yOPTzl](http://bit.ly/2yOPTzl)(letöltés dátuma:2019. március 17.)

előnyeiket fenntarthatják, ún. „*hordozható előny*” néven, vagyis megszerzett jogait a továbbiakban is birtokolhatják. Ezúton pedig egy olyan munkavállalói besorolást kel életre, mely szerint ugyan a korábban független vállalkozó a munkaviszonyának létesítése révén egy új helyzetbe kerül, azonban mégis korábbi előnyei és szerzett jogai a birtokában maradnak, azokat nem veszti el. A megosztás alapú gazdaságban ahogyan azt már a korábbiakban is említettem, jövedelemszerző tevékenység végzése során számos adófizető nem ismeri, s ezúton nem tesz eleget a bejelentési és jelentéstételi kötelezettségének, mely révén nem hajtja végre sem a negyedévente becsült adófizetési kötelezettségének teljesítését, sem pedig önálló vállalkozói adóját nem fizeti. Ha pedig mégis eleget tesz ennek, s gyakorolja a költségek levonását, akkor az a teljesítés az esetek túlnyomó részében hiányos, pontatlan és némely esetben a valóságtól eltérő.

Az IRS³⁰ *Sharing Economy Tax Center* néven működtet egy olyan elkülönült adóközpontot, mely *információt nyújt és tájékoztatást biztosít a kötelezettségek teljesítésével kapcsolatban*, ezzel segítve az adózók jogkövetését. Ezen megoldás bár első ránézésre elégségesnek tűnhet, mégis azonban specifikus jellegének hiányában csak egy szabályozási keretet képes felépíteni az egyén tudatában, amelynek tartalommal való megtöltése már aggályos, hiszen csak általánosságban nyújt ismereteket. A legkielégítőbb megoldás egy olyan iparág-specifikus útmutató megalkotása volna, amely a laikusok számára is érthetően magyarázná el a szabályozás tartalmi és formai lényegét.³¹

A „*The New Gig’s Act*”³² (*Az új megosztás alapú gazdaságról szóló törvényjavaslat*) további olyan tartalmi elemeket vet fel, amelyek kiváló megoldásokat jelenthetnének a szabályozásban. Elsőként a javaslat tisztázza a munkavállalók besorolási előírását azok számára, akik független vállalkozói státuszt igényelnek. Javasolja azt, hogy az 1099-K formanyomtatvány szubszidiárius jellegű legyen (csak az ún. „harmadik fél hálózatoként” legyen alkalmazható), s az 1099-MISC űrlap alkalmazása legyen az elsődleges, melyet a független vállalkozók esetében használnak, egy 1000 dolláros küszöbérték megállapításával. Végül a törvényjavaslat megköveteli a megosztás alapú gazdaság vállalkozásaitól az 5%-os jövedelemadó levonási kötelezettség teljesítését és annak megfizetését. Ugyan a javaslat érdemben nem került elbírálásra, a jövőben azonban a tartalmi feltételeinek érvényre juttatásának kikényszerítésére való törekvés kétségtelen.

Ha a digitális gazdasági oldalon alkalmazott, elektronikusan zajló tranzakciók oldaláról közelítünk a téma elemzése kapcsán, akkor jó megoldás volna az egyes vállalatok, magánszemélyek *folyamatos és azonnali adatszolgáltatási kötelezettségének bevezetése*. Ezúton ugyanis nemcsak az

³⁰ Egyesült Államok Adóhatósága, Internal Revenue Service

³¹ Erre irányult a Szenátus 2017. évi törvényjavaslata

³² New Economy Works to Guarantee Independence and Growth Act of 2017, S. 1549/H.R. 4165, 115th Cong., 2017, <http://bit.ly/2PzPoqh> (letöltés dátuma: 2019. március 17.)

ellenőrzöttség és nyomon követhetőségének magasabb foka, de a tranzakciók biztonságos volta is megteremtődne.

További megoldásként áll elő az ügyvezetett „*harmadik fél nyilvánosságra hozatali adója*”. Ez azt jelenti, hogy a szolgáltatók az általuk megszerzett információkat a jogi kötelezettségeikkel összhangban deklarálják. A digitális platformok jelentős számú használója tapasztalatlan, s bizonytalan akár egy adóbevallás elkészítése, akár a jogügyletek terén. Sok esetben a szolgáltató nincs tisztában azzal, hogy mikor és hol kell adót fizetnie, s ezzel az adóformával biztosítottá válna a fizetési kötelezettsége, Erre a megoldásra konkrét érdemi javaslatot a norvég kormány által létrehozott bizottság kínált.³³ Eszerint a releváns jogi szabályozás az volna, ha a harmadik fél nyilvánosságra hozná azon bérleti jövedelemszerzésének összegét, amelyre vámot kell bevezetni, s ezúton az információs kötelezettség határainak figyelembevétele révén a vám tartalma pontosan hozzáigazítható volna az egyes ágazatokhoz, illetve az általuk nyújtott szolgáltatásokhoz is.

Ahogy a felvetett problémára adott megoldások köre is, úgy az egyes országok jogi szabályozása is széleskörű. Az Európai Bizottság³⁴ szerint a megosztás alapú gazdaság platformjainak proaktív attitűdöt kell tanúsítaniuk a nemzeti adóhatósággal való együttműködés és a személyes adatok védelmére vonatkozó uniós jogszabályok maradéktalan betartásának érdekében. Ez egyben kihívást és lehetőséget is hordoz magában, mely kapcsán megállapítható, hogy a tagországok hozzáállása, a megosztás alapú gazdaságra adott reakciója igen sokrétű.

Sharing economy és a világjárvány

A tanulmányom utolsó részében a világjárvány okozta helyzet közösségi platformon alapuló gazdaságra gyakorolt hatását szeretném megemlíteni. A világot sújtó, COVID-19 néven regisztrált koronavírus kapcsán előálló korlátozásoknak köszönhetően ugyanis nemcsak a vállalatok számára bekövetkező jövedelemkiesés és szolgáltatásigénybevétel terén bekövetkező csökkenés, hanem egyben a fogyasztói attitűd megváltozásának, s ennek következtében a jövőre gyakorolt negatív hatásainak előálló jegyei is érezhetően negatív hatással járó változást jelentenek a gazdaság számára.

A vírus közösségi gazdaságra gyakorolt hatása a vártnál is nagyobb negatív vetületet öltött. A megosztás alapú gazdaság szinte ikonikusként nevezhető nagyvállalatainak évelején tett kijelentései értelmében ez az év érkezett volna az

³³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-11/id2553617/?ch=1> (letöltés dátuma:2019. március 17.)

³⁴ European Parliament Research Service (2016): An European agenda for the collaborative economy, *Briefing*, 2016, november, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593510/EPRS_BRI\(2016\)593510_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593510/EPRS_BRI(2016)593510_EN.pdf) (letöltés dátuma:2019. március 17.)

egyik legnyereségesebbnek és a legígéretesebbnek gazdasági szempontból, mellyel szemben erős túlzással mostanra szinte teljesen megszűntek szolgáltatásaik. A fuvarmegosztó *Uber* és *Lyft* cégek 2020. áprilisában közzétett gyorsjelentésükben fedték fel a járvány által a jövőben várható hatásokat. A személyszállítás iránti kereslet ugyanis szinte teljesen összeomlott a járvány kezdetének is mondható a negyedév utolsó hónapjában, mikor Európa-szerte és az Egyesült Államokban életbe léptek a kijárási korlátozások.

A csapást azonban nemcsak a fuvarmegosztó szolgáltatások szenvedték el. A rövidtávú lakáskiadásra specializálódott társaság, az *Airbnb* tulajdonosai januári terveik között még a részvényeik tőzsdére történő bevezetése szerepelt, melyhez képest a vállalat most rendkívüli tőkeemelésre, s az alkalmazottjainak közel 25%-ának leépítésére kényszerült, mellyel párhuzamosan az idei évre vonatkozó árbevételi tervzetét is a felére csökkentette. A vállalat előrelátó üzleti filozófiájának köszönhetően az ugyan megállapítható, hogy a cég talpra fog állni, ennek várható időpontja azonban a vártnál jóval távolabbi időpontra tűzhető ki. Ugyan a járvány véget ér, azonban a fogyasztó viselkedésének és szolgáltatási attitűdjének változása mély nyomot fog hagyni a helyzet elleni küzdelmet tovább nehezítve.

Az alapvetően rövid távú szolgáltatásra specializálódott, úgynevezett „*gig economy*”, az online platformszolgáltatások keretében az egyszeri munkára orientálódó szolgáltatásforma (*Uber* sofőrszolgálat vagy *Airbnb* szobakiadás) a keletkezett jövedelmeinek közel 30%-át elveszítheti, ugyanis a fuvarmegosztó szolgáltatások és rövidtávú lakáskiadás iránti kereslet várhatóan nem fog visszatérni.

A problémák mellé ráadásul a fuvarmegosztó szolgáltatásokat egy további probléma is sújtja. A kaliforniai államügyész ugyanis vádat emelt az *Uber* és *Lyft* cégek ellen, szerinte ugyanis azok jogellenesen szerződtették sofőrjeiket független vállalkozóknak. Amennyiben a vád megállja a helyét, a cégeknek számos polgári peres eljárás keretében több százmillió nagyságrendű dollárt kell visszamenőlegesen fizetnie a sofőrjeiknek, mindezek tetejében ráadásul a mostani negyedév még a vártánál is jobban veszteségesek a cégek számára. Az *Uber* árbevétele közel 70, míg a *Lyft* fuvarozásainak száma 80%-os csökkenést eredményezett, mely forgalomcsökkenés ehhez hasonló mértékben történő stagnálása a cégnek további dollármilliók veszteséget, munkavállalói létszámcsökkentést és masszív költségcsökkentést okoz.

A szállásnyújtó szolgáltató, az *Airbnb* előtti másodkihívás pedig egy másik oldalon, a céggel szerződésben álló vírushelyzet okozta fokozott biztonsági előírásoknak való megfeleltetésének problematikája keretében lép életbe. A tisztasági előírások mellett, ugyanis újonnan előálló rendelkezés lesz, hogy a vendégek igényelhetik az általuk használni kívánt lakás előzetesen 24 vagy 72 órára történő üresen állását, annak elfoglalása előtt, mely jelentősen nehezíti a szállásadónak nemcsak az előírás betartásának maradéktalan érvényre jutását, de egyben a stabil vendégkörének kialakítását is.

A tanulmány zárásaként és konklúziójaként tehát megállapítható, hogy a világválság drámai hatásai tehát jelentősen érzékelhetők a gazdaságban. A vélekedések szerint ugyan a későbbiekben várható a cégek talpra állása és gazdasági stabilizálása, mely azonban egy igen hosszú folyamat kezdete csupán. A korlátozások feloldásának köszönhetően ugyanis a fogyasztói magatartás ismét felélénkül, s az újbóli munkavégzés révén várhatóan a jövedelmi problémák is megszűnnek vagy legalábbis realizálódnak és enyhülnek majd. A fent ismertetett 3 vállalat sajátossága továbbá, hogy azok igen jelentős készpénztartalék birtokosai, mely ugyan kielégítő, mégsem elegendő a gazdasági stabilizált állapotuk megteremtéséhez. Hosszútávon a cégek életképessége ugyanis azon fog múlni, hogy az emberek, a fogyasztók, hogyan viszonyulnak majd a szolgáltatásaikhoz. Az európai attitűddel szemben az Amerikai Egyesült Államokban ugyanis korántsem a tömegközlekedés élvez prioritást. Az egyének számára az elsődlegességet ugyanis a saját autó birtoklása jelenti, a fizetett sofőrszolgálatba vetett bizalom hiányában, amely, ha ennek mentén folytatódik, akkor a közösségi autóhasználatra és szállítási szolgáltatás nyújtására orientált vállalatok biztos csődjét fogják jelenteni.

Összegezve a felvetett problémakört, az ismertetett álláspontokat és gyakorlati példákat, véleményem szerint egy ilyen innovatívnak is mondható, online platformra épült modell mindenképp kedvező és kívánalmas a mindennapok működésében. A megosztás alapú gazdaság mentén jelentkező, az adóhatóságot sújtó kihívások, a magánszemélyek egymás közötti szolgáltatáskereskedelmére nehezen alkalmazható adójogi szabályok azonban árnyékot vethetnek a gazdaság fényesen működő jelenjére és jövőjére egyaránt. Ahhoz ugyanis, hogy egy állami szisztémák mentén kontrollált, versenyképes, és adójogi szempontból is elégséges modell alakuljon ki, meglátásom szerint az egységes szabályozottság szükséges, mely a jelenlegi, már-már túlzottan sokrétűnek mondott nemzeti állami szabályozás mentén, teljesen és kielégítően nem lesz képes megvalósulni. A kihívások pedig nemcsak az adójogi oldalt érinthetik, a minőségbiztosítástól kezdődően, a globális verseny fenntarthatóságán át, egészen a munkajogi oldalon előálló kérdések is jellemzik a modell egységes szabályozottságának hiányát.

Mi lehet akkor a megoldás? - vetődik fel a kérdés. Ha pusztán az egyéni meglátásaimon alapuló, egy általam szubjektív keretek közt alkotott ideális modellt szeretnék felvázolni, akkor - de lege ferenda - mindenképp egy olyan megoldást kínálnék az államok és a vállalatok számára, amely egységesen, és azonos jogi szabályokon alapulva egyforma módon tenné biztosítottá a kihívásbeli problémák megoldását.

Véleményem szerint, ugyanis a gazdasági versenyképesség csökkenését és a szürkegazdasági helyzeteket elkerülendő egy olyan fejlődést segítő

szabályozási környezetet kell megteremteni, mely alkalmas a változásra való felkészülésre, segíti a piacra való belépés minimális összeggel történő megvalósulását, és megtermetti a modell innovatív jövőjét.

Ahhoz, hogy mindez kielégítő legyen, mindenképp kívánalmas, hogy a platformszolgáltatót adófizetési kötelezettség terhelje, melyet bevallását saját maga készítse el az ellenőrizhetőség jegyében. A rendszeres adatszolgáltatási kötelezettségen túlmenően azonban rendszeres ellenőrzés is kell, hogy biztosított legyen, egyrészt a minőség biztosításának oldaláról, rendszeresen történő ellenőrzöttségi mérések által, másrészt pedig a szankcionálás révén, mely az engedély nélkül folytatott tevékenység folytatása esetén bírság kiszabásának következményét kell magában hordozza. Az ideálmodellben a megosztás alapon működő vállalatokat és a társaságokat a philadelphiai szabályozás mentén licenc díjfizetési, vagy különadó fizetési kötelezettség kell terhelje. Fontos volna továbbá az egységes sztenderdek és mechanizmusok megteremtése, mely mentén azonos feltételek és elvárások valósulnának meg, a sharing economy modell minden résztvevőjére kiterjesztve. Végül munkajogi oldalon meglátásom szerint az volna a legkedvezőbb, ha minden esetben kötelező volna differenciálni a munkavállalókat azok alkalmi, vagy rendszeres jelleggel történő munkavégzése mentén.

Az egységes szabályozás megteremtésével párhuzamosan mindenképp indokolt volna egy egységes fogalomhasználat is, mely egy digitálisan működő, automatikus adózáson alapuló, nyomon követhető rendszert foglalna magában, amely elnevezés mindenhol ugyanolyan formában volna használatos.³⁵ E szabályozás ezúton pedig olyan keretet adna, mely képes volna eltolni a modellt a hagyományos alapon működő vállalkozások irányába, a versenyösztönző hatás és az ellenőrzött, stabil rendszer megteremtésével párhuzamosan. A megosztás alapú gazdaságok működését és jogi szabályozását kezelendő, mindezek mentén történő külön törvényi szabályozás lenne megfelelő. Ezúton tehát nem irányelvek, nemzeti, tagállami jogszabályok, és a bírói gyakorlat formálná a jogágot, hanem az egységes jogalkotói szándék és gyakorlat mentén kerülne szabályozásra. Itt persze további kérdésként vetődhetne fel, miszerint ennek függvényében ki legyen a jogalkotó, az a mindenképp feletti szerv, amely érdemben jogszabályt alkothat? Nos, én ezt egy Unió alapon nyugvó szabályozásban képzelném el, amely a tagállamokat érintően egységes keretet adhatna a megosztás alapú gazdasági modellnek.

Az azonban, hogy a megosztás alapú gazdasági szabályozás és maga az adójogi helyzetekben rejlő kihívások pontosan hogyan is fognak megoldódni, valamint, hogy ezen, általam teoretikus fejtegetésként felvázolt célok érdemben megvalósulnak-e, a jövő kérdése, s egy viszonylag hosszabb időszak és

³⁵ Lásd ehhez: Bordás Péter (2018): Smart taxation: okos adózás a hazai adórendszerben. *Közjogi Szemle*, 11., 2018/3, 47-52.

szabályozási tervet alkalmazása után lesz egyértelműen eldönthető, amely akár egy következő dolgozat alapját is képezheti.

Források jegyzéke:

- Airbnb, “Should I expect to receive a tax form from Airbnb?” <http://bit.ly/2Eo3vxK> (letöltés dátuma:2019. március 17.)
- Baker, Dean, (2014): Don't buy the 'sharing economy' hype: Airbnb and Uber are facilitating rip-offs. *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/may/27/airbnb-uber-taxesregulation> (letöltési dátum: 2017. 09.szeptember 16.)
- Bordás Péter (2019): *Miből vagy mire? Vízválasztó az önkormányzati finanszírozásban*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 24-28.
- Bordás Péter (2018): Smart taxation: okos adózás a hazai adórendszerben. *Közjogi Szemle*, 11., 2018/3, 47-52.
- Etsy, “1099K Tax Form and Your Earnings on Etsy,” <https://etsy.me/2CLYjBY> (letöltés dátuma:2019. március 17.)
- European Agenda for the Collaborative Economy, Brussels,
- European Economic Area Joint Parliamentary Committee (2016): *Report on the Collaborative Economy*, https://www.efta.int/sites/default/files/documents/advisory-bodies/parliamentary-committee/jpc-reports/16-2171%20160519%20EEA%20JPC%20-%20Report%20-%20Collaborative%20Economy%20631329_1_1.pdf (letöltés dátuma:2019. március 17.)
- European Parliament Research Service (2016): A European agenda for the collaborative economy | *Briefing*, November, 2016, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593510/EP_RS_BRI\(2016\)593510_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593510/EP_RS_BRI(2016)593510_EN.pdf) (letöltés dátuma:2019. március 17.)
- European Parliament Research Service (2016): *The cost of Non-Europe in the Sharing Economy*, *European Added Value Unit of the Directorate for Impact Assessment and European Added Value* [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/558777/EP_RS_STU\(2016\)558777_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/558777/EP_RS_STU(2016)558777_EN.pdf) (letöltés dátuma:2019. március 17.)
- European Parliament Research Service (2016): The cost of Non-Europe in the Sharing Economy, European Added Value Unit of the Directorate for Impact Assessment and European Added Value: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/558777/EP_RS_STU\(2016\)558777_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/558777/EP_RS_STU(2016)558777_EN.pdf) (letöltés dátuma:2019. március 17.)
- Georgios Zervas, Georgios- Davide Proserpio, Davide- and John Byers, John (2017): “The Rise of the Sharing Economy: Estimating the Impact

- of Airbnb on the Hotel Industry,” *Journal of Marketing Research*, 2017 October, 687-705.o.
- Hearing on Improving Tax Administration Today, Before the Senate Finance Subcommittee on Taxation and IRS Oversight, July 26, 2018, 115th Cong., [http:// bit.ly/2yOPTzl](http://bit.ly/2yOPTzl) (letöltés dátuma:2019. március 17.) <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/16881/attachments/2/translati ons/en/renditio ns/pdf> (letöltés dátuma:2019. március 17.)
 - In European Parliament Research Service (2016): *A European agenda for the collaborative economy*ll *Briefing*, November [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593510/EP RS BRI\(2016\) 593510 EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593510/EP RS BRI(2016) 593510 EN.pdf)
 - International Monetary Fund (2018):, “Digital Government,” in *Fiscal Monitor: Capitalizing on Good Times*, (Washington, D.C.: IMF, April 2018), <http://bit.ly/2EnYPYK>. (letöltés dátuma:2019. március 17.)
 - IRS (2018):, “Retirement Plans for SelfEmployed People,” April 24, 2018, <http://bit.ly/2EkLfVN> (letöltés dátuma:2019. március 17.)
 - IRS (2018):, “Tax Cuts and Jobs Act, Provision 11011 Section 199A – Deduction for QBI FAQs,” August 8, 2018, <http://bit.ly/2Ac28OI>. (letöltés dátuma:2019. március 17.)
 - Judd Cramer, Judd- and Alan Krueger, Alan (2016): *Disruptive Change in the Taxi Business: The Case of Uber*, Working Paper 22083, (Cambridge, MA: NBER, March 2016.), [http:// bit.ly/2QXI9tN](http://bit.ly/2QXI9tN). (letöltés dátuma:2019. március 17.)
 - Kathleen DeLaney Thomas (2018):, “Taxing the Gig Economy,” *University of Pennsylvania Law Review* 166., (2018):, <http://bit.ly/2RQU5xt> (letöltés dátuma:2019. március 17.)
 - Liran Einav, Liran- Chiara Farronato, Chiara- and Jonathan Levin, Jonathan “Peer-to-Peer Markets,” *Annual Review of Economics* 8, (2016), 615–635 o
 - National Association of Enrolled Agents (2017):, “Survey Reveals Top Reasons Taxpayers Receive an IRS Notice for Incorrect Payment,” July 31, 2017, <http://bit.ly/2EyQvph>. (letöltés dátuma:2019. március 17.)
 - New Economy Works to Guarantee Independence and Growth Act of 2017, S. 1549/H.R. 4165, 115th Cong. (2017), [http:// bit.ly/2PzPoqh](http://bit.ly/2PzPoqh). (letöltés dátuma:2019. március 17.)
 - Nicole Kobie,Nicole “*What is the Gig Economy and Why is it so Controversial?*” *Wired*, February 7, 2018, <http://bit.ly/2yfbyHC>. (letöltés dátuma:2019. március 17.)
 - NOU(2017):, 2017, 11, <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-201711/id2553617/?ch=1> (letöltés dátuma:2019. március 17.)

- OECD (2018):, Tax Challenges Arising from Digitalization – Interim Report 2018.
- Phillips, Matt (2015):, “New York City Hotel Rooms Are Getting Cheaper Thanks to Airbnb,”, 2015, February 9: <http://bit.ly/2PBssqz> (letöltés dátuma:2019. március 17.)_ .
- Schneider, Friedrich. (2013): *The Shadow Economy in Europe* 2013. Institute of Economic Affairs, London,2013.
- Selloni Daniela. (2017): *New Forms of Economies: Sharing Economy, Collaborative Consumption, Peer-to-Peer Economy, CoDesign for Public-Interest Services* , Springer International Publishing, (2017), 15-26. o. .
- Shu-Yi Oei, Shu-Yi -and Diane Ring, Diane (2017): “The Tax Lives of Uber Drivers: Evidence from Internet Discussion Forums,” *Columbia Journal of Tax Law* 8 (2017): 56-112, <http://bit.ly/2pW9srG> (letöltés dátuma:2019. március 17.)_ .
- The Power of Connection: Peerto-Peer Businesses, before the House Committee on Small Business, 113th Cong. (2014) <http://bit.ly/2OoNM6a>. (letöltés dátuma:2019. március 17.)
- Uber, “Understanding your tax documents,” <https://ubr.to/2NKgidg> (letöltés dátuma:2019. március 17.)
- Yaraghi,Niam-Ravi,Shamika (2017):Yaraghi and Ravi: *The Current and Future State of the Sharing Economy*, Brookings India, March 2017.